

WEG DIE VLEK!

van
aardbeienjam
tot zweet

ALFRED M. JACOBSEN

Consumentenbond

1^e druk, oktober 2013

© 2013 Consumentenbond, Den Haag

Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden

Inlichtingen Consumentenbond

Auteur: Alfred M. Jacobsen

Eindredactie: Georgie Dom

Grafische verzorging: PUUR Publishers/Nanette van Mourik & Ray Heinsius

Foto omslag & foto's binnenwerk: : iStock

ISBN 978 90 5951 2535

NUR 600

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden.

Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet)fouten of onvolledigheden.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Inhoud

Inleiding	4
Vlekken verwijderen	5
Persoonlijke bescherming	6
Vlekkentips	7
Speciale vlekverwijderaars	14
Schoonmaakmiddelen en reinigingsvloeistoffen	19
A van Aangebrand en sterk aangekoekt eten tot Azijn	41
B van Badolie tot Braaksel	45
C van Cementpoeder tot Crème	57
D van Doorgelopen kleuren tot Drop	65
E Ei	67
G van Gedestilleerd tot Gras	69
H van (Haar)gel tot Houtskool	75
I van IJs tot Insecten	79
J van Jam tot Jus	85
K van Kaarsvet tot Krijt	89
L van Lijm & kit tot Limonade	103
M van Mayonaise tot Mosterd	111
N Nagellak	117
O Onbekende stof	119
P van Parfum tot Potlood, zwart	121
R van Rioolwater tot Rubber	127
S van Schimmel(vlekken) tot Suiker	133
T van Tabak tot Tonerpoeder	143
U Urine	149
V van Verf tot Vulpeninkt	151
W van Was tot Wijn	163
Z van Zaad tot Zweet	169
Register	172
Adressen	175

Inleiding

Een vlek komt nooit gelegen. En het betekent altijd extra werk. Hoe lost u dit op met zo weinig mogelijk inspanning, tijd en geld? Dit boek helpt u daarbij.

In het eerste hoofdstuk vindt u allerlei algemene tips voor het verwijderen van vlekken. Die staan in verkorte vorm ook op de binnenflap. Als u die als bladwijzer gebruikt, heeft u ze steeds bij de hand. Verder krijgt u informatie over de stoffen waarmee u te maken kunt krijgen, aangevuld met onmisbare adviezen voor uw persoonlijke bescherming.

Ook besteden we aandacht aan allerlei schoonmaakmiddelen en hulpmiddelen. Informatie die belangrijk is voor een goed resultaat, en dus essentieel om helemaal door te lezen.

Daarna gaan we aan het werk. In dit boek vindt u goed bruikbare methoden die voornamelijk zijn gebaseerd op toepassing van algemene middelen. De kans is groot dat dit goedkoper is dan het gebruik van een vlekkenmiddel, zeker als u die algemene middelen al in huis heeft.

De vlekken zijn alfabetisch gerangschikt, en per vlek worden meestal behandelwijzen voor diverse oppervlakken (wasbaar textiel, niet-wasbaar textiel, steen en stucwerk enzovoort) gegeven. Bij sommige vlekken staan verschillende behandelmogelijkheden, zodat er een grotere kans is dat u kunt slagen.

Tot slot vindt u achterin enkele adressen waar u hulpmiddelen kunt kopen en een register (ook met synoniemen), zodat u alle informatie makkelijk kunt vinden.

Alfred M. Jacobsen is auteur van een reeks van doe-het-zelfboeken van de Consumentenbond en is 30 jaar eindredacteur van de *Consumentengids* geweest. Tot zijn brede interesses behoren klussen en restaureren.

VLEKKEN
VERWIJDEREN

In dit hoofdstuk krijgt u belangrijke, algemene informatie over het verwijderen van vlekken.

! ESSENTIËLE INFORMATIE

Zonder de informatie in dit hoofdstuk zal het verwijderen van een vlek niet of nauwelijks lukken en is er kans dat u het voorwerp of artikel beschadigt. Lees daarom altijd eerst dit hoofdstuk voordat u een van de hierna beschreven vlekken te lijf gaat!

Voordat we apart op de diverse vlekken ingaan, geven we u eerst wat nuttige, algemene tips voor het verwijderen van vlekken. Daarna leest u meer over speciale vlekverwijderaars en de stoffen die erin kunnen zitten. Maar eerst leest u kort hoe u uzelf kunt beschermen.

Persoonlijke bescherming

Huid gezond houden. Schoonmaakmiddelen (waaronder zuren en basen) ontvetten de huid. Bescherm uw handen met voor dat schoonmaakmiddel geschikte rubber of kunststof handschoenen. Organische oplosmiddelen ontvetten en kunnen via de huid in het lichaam komen. Draag geschikte handschoenen.

Oogbescherming. Bescherm ogen tegen spetters met een veiligheidsbril. Per ongeluk schoonmaakmiddel in een oog? Spoel met veel koud water onder de lopende kraan. Wanneer het branderige gevoel blijft, zoek dan direct medische hulp.

Veilig ademen. Adem damp van organische oplosmiddelen en sommige andere vloeistoffen (zoals sterke zuren en basen) niet in. Werk daarmee bij

voorkeur buitenshuis. Als het per se binnen moet, lucht dan goed: raam of buitendeur wijd open. Of draag een masker met geschikt filter.

Meer beschermingstips

- Houd schoonmaakmiddelen buiten bereik van kinderen.
- Eet, drink en rook niet tijdens het gebruik van schoonmaakmiddelen.
- Houd vluchtige, brandbare schoonmaakmiddelen ver van open vuur en andere bronnen van hitte en vonken.
- Volg de gebruiksaanwijzing op.
- Gebruik organische oplosmiddelen en andere speciale reinigers niet in de nabijheid van huisdieren die niet kunnen weglopen (zoals vogels in een kooi); zij hebben een fijnere reukzin dan mensen en kunnen onder die middelen lijden.
- De bijtende werking van zuur op uw huid kunt u na het spoelen met water verminderen met een oplossing van 10 gram soda (natriumcarbonaat) in een liter water. Spoel dit een minuutje over uw huid.
- Gebruik nooit twee schoonmaakmiddelen door elkaar, tenzij het in dit boek in een recept is aangegeven.

Vlekkentips

HANDIG!

Deze tips vindt u verkort terug op de zijflappen van dit boek. U kunt ze eventueel als boekenlegger gebruiken bij een bepaalde vlek, zodat u ze steeds bij de hand heeft.

Snel in actie!

Of een vlek te verwijderen is, hangt af van veel factoren, zoals van het materiaal waarop is gevekt, waarmee precies is gemorst, van de temperatuur van de gemorste substantie en van de inwerktijd en ouderdom ervan.

Ook eerdere schoonmaakpogingen zijn van invloed (een vlek kan hierdoor bijvoorbeeld zijn gefixeerd).

In het algemeen geldt dat bijna alle vlekken het makkelijkst te verwijderen zijn als u direct actie onderneemt. Haal om te beginnen zo veel mogelijk van de vlek weg door vloeistoffen te absorberen met bijvoorbeeld ongekleurde tissues of onbedrukt, ongekleurd wc-papier. Op heel oneffen oppervlakken kunt u een absorberend poeder (zie verderop) gebruiken. Pasteuze stoffen (zoals crème en jam) schept u zo veel mogelijk weg met een lepel of bot mes. Droge stoffen neemt u zo veel mogelijk op met een stofzuiger.

Overigens zijn de vlekverwijdermethoden in dit boek ook bedoeld voor ingedroogde vlekken.

Er is nog een reden om vlekken zo snel mogelijk aan te pakken. Bij textiel kunnen niet-verwijderde vlekken op den duur de kleuren en vezels aantasten, en bij andere materialen bijvoorbeeld het oppervlak. Of de vlekken kunnen door chemische processen moeilijker te verwijderen zijn. Veel feestkleding – trouwkostuum, baljurk – die ongereinigd is opgeborgen, bevat vlekken die erg hardnekkig zijn geworden.

Houd het droog

Maak niet nat wat u droog kunt verwijderen. Morst u veel vloeistof op tapijt of meubelstoffering en heeft u een alleszuiger (een stofzuiger die ook vloeistoffen op mag zuigen), probeer dan zo veel mogelijk op te zuigen.

Vlekken op tapijt

Bij het gebruik van organische oplosmiddelen op tapijt moet u voorkomen dat ze doordringen tot de rug van het tapijt, aangezien deze kan worden aangetast en zich vuil uit de ondergrond naar het oppervlak kan verplaatsen; dat laatste kan ook bij het gebruik van water. Bij meubelstoffering kan in de vulling doordringend oplosmiddel deze aantasten. Gebruik niet meer vloeistof dan nodig; dit kan tot verspreiding van het vuil leiden en een vochtkring veroorzaken. Bovendien kan vuil uit de ondergrond naar

de oppervlakte worden gevoerd. Giet het reinigingsmiddel nooit direct op, maar doe het op de pluusvrije doek waarmee u dept.

Kamerbreed tapijt en een karpert met een pool mag u niet wrijven bij het vochtig of nat verwijderen van plaatselijke vlekken; doe dit steeds deppend. Daarbij is een heel lichte wrijfbeweging van hoogstens 0,5 cm toegestaan, en wel in steeds wisselende richting.

Voorzichtig met wrijven

U mag wol in principe niet wrijven, omdat deze dan zal vervilten: een onomkeerbare verandering in de structuur van het materiaal. Katoen, linnen en dergelijke zijn beter bestand tegen wrijven, maar bij gekleurde en bedrukte katoen (zoals spijkerstof) en linnen kunt u de kleur er afwrijven (dat gebeurt met opzet bij stone-washed spijkerstof). Zijde is niet bestand tegen veel mechanische beweging (vouwen): dan breken de vezels.

Als met wrijven het oppervlak kan worden beschadigd, behandelt u de vlek deppend.

Basen, zuren en bleekmiddelen

Wol, zijde en andere vezels van dierlijke oorsprong, en kreukvrij gemaakt katoen zijn niet goed bestand tegen basische (alkalische) middelen. Zijde is ook gevoelig voor sterkere zuren. Wol en zijde mogen slechts kort worden geweekt, en zijn niet bestand tegen eiwitafbrekende enzymen in (biologische) wasmiddelen. Wol en zijde mag u niet met chloorbleekmiddel behandelen, maar de vezel is wel bestand tegen 3% waterstofperoxide – ga na of de kleur dat ook is.

Als resten van vlekken alleen nog kunnen worden weggebleekt – doe bij gekleurde materialen altijd een test op een uit het zicht zittende plaats – probeer dan eerst een zo mild mogelijk bleekmiddel. In volgorde van sterkte: bleekmiddel in wasmiddel (zuurstofbleekmiddel), waterstofperoxide en chloorbleekmiddel (zie voor meer informatie de volgende para-

graaf). Spoel het bleekmiddel uit en droog het textiel; beoordeel dan pas op kleurverandering.

Bij plaatselijk bleken legt u textiel met het gevlekte deel over een bakje of emmer met koud of lauw water. Breng het (verdunde) bleekmiddel aan met een voorwerp van glas (bijvoorbeeld niet-metalen roerstaafje voor longdrink) of pipet. Gebruik alleen bakjes of emmers van kunststof, glas of porselein. Laat chloorbleekmiddel hooguit 15 minuten inwerken en spoel het bleekmiddel dan uit; zo nodig brengt u het bleekmiddel opnieuw aan. Tot slot spoelt u goed na met schoon water, zodat er geen bleekmiddel achterblijft. Zie voor de verdunningen zo nodig ook het kader 'Oplossing maken'. Wees voorzichtig bij het behandelen van natuursteen – waaronder marmer – met waterstofperoxide en chloorbleekmiddel. Als er onstabiele ijzerverbindingen in de steen zitten, kunnen ze gaan roesten.

Papier kunt u eventueel bleken met 3% waterstofperoxide, maar de vezel wordt toch iets aangetast.

Houtsoorten als eiken, noten en mahonie veranderen van kleur door basische middelen en veel houtsoorten kunnen door bleekmiddelen en zuren van kleur veranderen.

Polyamide (nylon) is niet bestand tegen waterstofperoxide en kan door chloorbleek vergelen.

Rubber kan worden aangetast door chloorbleekmiddel.

OPLOSSING MAKEN

Een schoonmaakmiddel moet vaak worden verdund. Er kan op verschillende manieren worden aangegeven hoe u dit moet doen. De instructie '1 maatdop op 5 liter water gebruiken', is heel duidelijk. Maar bij het advies om een oplossing te gebruiken van 8% ammonia, zijn er diverse mogelijkheden. Ammonia wordt namelijk vaak verkocht als oplossing van zo'n 8%. Moet u het dan puur gebrui-

ken? Of wordt bedoeld dat u aan 920 ml water 80 ml ammonia moet toevoegen? En bij een oplossing van 10% soda is het nog lastiger, want bedoelt men 10 gewichtsprocenten of 10 volumeprocenten? Aangeven hoeveel gram per liter moet worden opgelost, is veel duidelijker.

In dit boek is precies aangegeven hoeveel u van de verschillende grondstoffen moet mengen.

Chemisch reinigen

Lastig schoon te maken textielsoorten zijn crêpe, fluweel, pluche, satijn, velours, stof met opgenaaide versieringen met een andere vezelsamenstelling, vezels met een metaalachtige afwerking (gemetaliseerd) en textiel met opgeplakte stukken. Laat zulke stoffen liever door een vakman reinigen.

Als u vlekken heeft op textiel dat u chemisch wilt laten reinigen, kunt u het artikel het best zo snel mogelijk wegbrengen. Vlekken zijn doorgaans moeilijker te verwijderen naarmate ze ouder zijn. Maak de chemisch reiniger bij het afgeven van het artikel op de vlek attent; geef aan om wat voor vlek het gaat en laat dit op het ontvangstbewijs vastleggen. Probeer niet eerst zelf eiwit- en vetvlekken weg te halen met heet water, omdat ze daardoor hardnekkig kunnen worden.

Wasbaar en niet-wasbaar

Door behandeling met water kan niet-wasbaar textiel lelijk worden: de structuur en glans kunnen veranderen, de kleur kan uitlopen, het textiel kan krimpen en verstevigingsmiddel (apprêt) en een waterafstotende afwerklaag kunnen verdwijnen. Als u niet-wasbaar textiel toch plaatselijk met water behandelt, doe dat dan met koud water en maak het textiel niet doornat. Textiel kan ook niet-wasbaar zijn omdat er niet-wasbare onderdelen aan zitten, zoals een randje leer.

Wasbaar textiel kunt u na een plaatselijke vlekbehandeling het best gelijk in de was doen, om restanten van de behandeling te verwijderen. Spoel de vlekverwijderaar eerst zorgvuldig uit, tenzij anders aangegeven.